

ІХ. Фідровський Василь Михайлович³⁷

Помітний слід у вивченні історії Миколаївщини залишив історик-професор, ректор Миколаївського учительського інституту народної освіти (тепер – державний університет імені В.О. Сухомилинського) **Василь Михайлович Фідровський**.¹ Народився 1882 р. в Балті Одеської області в багатодітній родині лікаря.

Спочатку працював в учительському інституті в Юр'єві (Тарту). В роки Першої світової війни цей заклад було евакуйовано на Південь України. Так Фідровський і його інститут опинилися спочатку в Херсоні, а потім – у Миколаєві, де й очолив (з 1921 р.) інститут народної освіти.

У 1926 р. вийшов з друку краєзнавчий збірник “Миколаївщина” за його авторства і редакції. Увагу широкої громадськості привернув вихід у світ першої (1927 р.) та другої (1930 р.) книг наукових записок. Очолював комісію для вивчення історії революційних подій у краї. До науково-дослідної роботи все ширше залучав молодих науковців, студентів. Створив і керував на громадських засадах музеєм революції, при якому відкрили бібліотеку-читальню.

Незабаром вийшли з друку такі великі колективні розробки за редакції професора В.М. Фідровського, як “Сторінки боротьби”, “1905 рік на Миколаївщині”, “Жовтень на Миколаївщині”, “Наваль у 1905 році”. Побачив світ путівник по музею та ін.

У 1929 році його перевели на посаду ректора Дніпропетровського інституту соціального виховання, водночас викладав у Вищій сільськогосподарській школі, завідував кафедрою Дніпропетровського державного університету.

В умовах масових комуністичних репресій 3 липня 1937 р. його заарештували, а дещо пізніше заслали до спецтабору його дружину. За міфічну належність до троцькістсько-зінов'євської терористичної організації на Дніпропетровщині його було засуджено 16 вересня 1937 р. до розстрілу, а 17 вересня вирок було виконано.

**Василь Михайлович
Фідровський**

Його дружина дуже довго поневірялася по різних концтаборах. Родинне майно, бібліотека були конфісковані. Дочку виключили з аспірантури, молодшого сина – з транспортного інституту.

Тільки 27 липня 1957 р. Військова колегія Верховного суду СРСР переглянула справу В.М. Фідровського і реабілітувала його через відсутність складу злочину.

Нещодавно в сусідньому Херсоні, в Музеї історії Херсонського державного університету відкрито експозицію, присвячену діяльності Василя Фідровського, 122 роки з дня народження якого виповнилося в січні 2004 року. Багато уваги приділено показу його ролі як організатора народної освіти та вищої школи на Півдні України.²

Нещодавно побачила світ нова оригінальна, фундаментальна праця провідного спеціаліста Інституту історії України НАН України, доктора історичних наук, професора Василя Марочка у співавторстві з відомим німецьким істориком, доктором Хіллігом Гьотцем. На трьох аркушах цієї капітальної книги (с. 159-160, 184) йдеться і про Василя Михайловича Фідровського. Так, повідомляється, що 3 лютого 1932 р. газета “Зоря” (м. Дніпропетровськ) опублікувала статтю В. Фідровського та С. Молчанова, які назвали прізвища “шкідників педагогічного фронту”, поділили їх на дві великі групи – “особи з певною куркульською ідеологією” і ті, що стоять, мовляв, на позиціях старої буржуазної педагогіки. Цих усіх “вичистили”, проте дивно, що в підписаній Фідровським статті як головою товариства педагогів-марксистів зазначалося, що він “виявив гнилий лібералізм”. Згодом в 1937 р. репресують і його співавтора професора Молчанова. У цій праці ще раз акцентується увага на тому, що приписували у вину Фідровському: член партії меншовиків у 1905 р., листувався з Троцьким (1927) та ін.³

¹ В.М. Фідровський – ректор Миколаївського інституту народної освіти // Історія України в особах / За редакцією В.П. Шкварця. – Частина друга. – Миколаїв, 1993. – С. 343-348.

² Брусилова А. Пам’яті розстріляного педагога // Голос України. – 2004. – 13 січня.

³ Див.: Марочко В., Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929-1941). – Київ; Нью-Йорк, 2002. – С. 159-160, 184.